

4. Distriktets almindelige forhold

4.1. Geologi og jordbund

I dette afsnit er sammenskrevet de geologiske oplysninger, der har direkte relevans for distriktet. Som bilag til planen er fremstillet en mappe, der uddyber de geologiske forhold på distriktet. Denne mappe findes såvel i den centrale styrelse som på distriktet.

I de skovvise beskrivelser i afsnit 6.10 er for hvert område kort beskrevet de generelle geologiske forhold og omtalt, om området indgår helt eller delvist i et Nationalt Geologisk Interesseområde.

4.1.1. Undergrunden – den prækvartære overflade

De højeste områder i den prækvartære overflade under Sønderjylland finder man i dens nordlige del. De højeste partier ligger 50-75 m over havoverfladen og findes mellem Gram og Rødding. I sydvest ved Visby kommer overfladen op på 0-25 m over havoverfladen. Andre relativt høje områder er Rømø, området vest for Gråsten, Sundeved og Als der ligger 0-25 m under havoverfladen. En rende, 75-100 m dyb, som forbinder Nordsøen med Østersøen går fra Skærbæk via Bedsted, hvor den deler op sig i to render; en til Aabenraa og en til Flensborg. De dybeste partier i Sønderjylland findes langs dagens vestkyst, dvs. vadehavet, med dybder mellem 150-175 m.

Der er tilsyneladende en sammenhæng mellem den nuværende overflade og den prækvartære overflade. Således følger dale i prækvartæroverfladen til en vis grad de nuværende havområder og fjorde (f.eks. Aabenraa Fjord).

4.1.2. Geologiske jordarter

Distriktet er jordartsmæssigt todelt ved indlandsisens hovedstilstandslinie. Vest for denne findes primært ekstramarginalt smeltevandssand, der er aflejret uden for isranden. Desuden findes der ferskvandsaflejringer vest for israndslinien fra tiden efter sidste istid i form af tørv, gytje, ler og sand dannet i lavninger som moser, søer og ådale. Spredt i området ligger aflejringer af flyvesand. Disse jordarter findes under Rugbjerg, Torp, Årtoft, Bommerlund og Frøslev Plantager samt Frøslev Mose.

Den øvrige del af distriktet befinder sig øst for hovedstilstandslinien, hvor jordarterne domineres af moræneler (under skovene ved Aabenraa og arealerne ved Genner Bugt) eller smeltevandssand (Lerskov Plantage og arealerne ved Hostrup Sø) Også i disse områder findes ferskvandsaflejringer specielt i form af tørv i lavninger med moser, søer og ådale.

I nedenstående Tabel 4-1 er det angivet hvilke jordarter, der på baggrund af foreliggende jordbundskortlægning kan findes ned til ca. 1 meters dybde under distriktets enkelte skove.

Skovpart	Skovnr.	Skovnavn	DG	DS	DL	ES	S	FS	FL	FP	FT	MG	MS	ML	HG	HS	TG	TS	TL	ZL
			Smeltevandsgrus	Smeltevandssand	Smeltevandsler	Flyvesand	Sand	Ferskvandssand	Ferskvandsler	Ferskvandsgylje	Ferskvandstov	Morænegrus	Morænesand	Moræneler	Saltvandsgrus	Saltvandssand	Ekstramarginalt smeltevandsgrus	Ekstramarginalt smeltevandssand	Ekstramarginalt smeltevandsler	Issø-ter
1	101	Lerskov Plantage	x	x		x	x	x			x			x						
	102	Jørgensgård Skov		x				x		x	x			x						
	103	Nørreskov		x				x	x	x				x						
	104	Rugbjerg Plantage		x		x				x	x						x	x		
	105	Rise Skov	x	x					x	x	x			x					x	
	106	Søst Skov	x	x	x				x	x				x						
	107	Langbjerg Skov		x						x				x						
	108	Kalvø m.m.	x	x							x	x	x	x	x					
	109	Rundemølle		x								x		x						
	110	Rhedersborg Skov															x	x		
	111	Strangelshøj	x	x																
	112	Hjarup Mose									x									
	113	Jagtprøvebane		x						x				x	x					
	114	Hjordkær						x		x	x			x					x	
	201	Vestermark		x	x				x	x				x				x		x
	202	Hjelm	x	x						x	x			x						
	203	Sønderskov		x					x	x	x			x						
2	204	Årup Skov	x	x				x	x	x	x	x		x						
	206	Arealer på Varnæs Hoved		x						x	x			x	x	x				
	207	Kæmpehøj i Hostrup Skov		x										x						
	208	Hostrup Krat	x	x							x			x						
	209	Søgård Skov	x	x			x			x	x	x	x	x				x		
	210	Bøghoved	x	x						x				x	x					
	211	Areal syd for Sønder Hostrup	x	x							x	x								
	212	Bjergskov (Areal v. Assenholm)	x	x								x								
	213	Skov ved Bjerndrup Mølleå	x	x																
	214	Bolderslev Skov		x						x				x						
	302	Torp Plantage	x	x		x					x						x	x		
	303	Årtoft Plantage	x	x						x	x						x	x		
3	301	Bommerlund Plantage	x	x		x				x	x						x	x		
	304	Oksekær		x										x						
	305	Vejbæk Skov								x	x						x	x		
	401	Frøslev Plantage	x	x		x				x				x			x	x		
	402	Frøslev Mose		x		x				x	x	x	x					x		
	403	Parcel i Søndermose		x						x	x									
	404	Kragelund Mose				x					x							x		

Tabel 4-1 – Jordarter på distriktets arealer

I Vejbæk, Rhedersborg Skov og Hjordkær samt i de stormfældede dele af Lerskov Plantage er lavet forstlig lokalitetskortlægning. Ved forstlig lokalitetskortlægning registreres jordbundsforhold (jordbundstype, geologi, tekstur, dræningsforhold, rodhæmmende lag o.a.) med jordbor og i gravede jordbundshuller. Kortlægningen er detaljeret, idet der laves ca. 1 jordbundsbeskrivelse for hver hektar.

Der er desuden lavet en forløber for forstlig lokalitetskortlægning i de stormfældede dele af Rugbjerg, Bommerlund og Frøslev Plantager. Undersøgelsen bestod i beskrivelse af jordbundsprofiler i gravede jordbundshuller fordelt over de stormfældede arealer fra orkanen i december 1999. Disse blev placeret af den stedværende skovfoged efter forventet jordbundsvariation og vurdering af vækstvilkårene.

Bommerlund Plantage er præget af smeltevandsaflejringer og flyvesand på grund af sin placering vest for isranden. Ved anlægget af plantagen i sin tid blev der også anvendt reolpløjning, hvilket jordprofilen viser. Her fremvist af forstfuldmægtig Bo Holm Kristensen, driftsplankontoret.

4.1.3. Landskabet

På landskabskortet over Sønderjylland fremtræder fire tydelige landskabselementer. I øst findes et *morænelandskab* med overvejende lerbund fra sidste istid Weichsel. Grænsen mod hedesletten i vest findes ved hovedopholdslinien som går i nord-sydlig retning. *Hedesletterne* udgøres af udskyllet sand fra indlandsisens floder, på samme måde som i dag findes i de islandske "sandurs". Mellem hedesletterne ses *bakkeøerne* med sand- og lerbund fra den næstsidste istid Saale. Smeltevandet fra den sidste istid Weichsel har altså ikke oversvømmet disse, men det har løbet i dalgange på samme måde som i dag. Langs med vestkysten findes *marsk* afsat i tidevand. Det er i modsætning til hedeslettelandskabet dannet af salt havvand.

Andre landskabselementer som er typiske for Sønderjylland inkluderer: Tunneldale gennem morænelandskabet og kystklinter i det østlige Sønderjylland; Randmoræner i nord-sydlig retning; Landskab med dødisrelief, også det i den østlige del samt klitlandskab langs vestkysten.

Aabenraa Statsskovdistrikt ligger på grænsen af det *morænelandskab* den sidste istid Weichsel skabte. Dette ligger i de østlige egne og består overvejende af et morænelandskab der flere steder bærer præg af dødisrelief. I nord-sydgående retning løber flere parallelle randmoræner fra forskellige perioder i den seneste istid. Den vestligste, den Midtjyske israndslinie, er dannet af Nordøstisen og de østlige, den Østjyske israndslinie, er dannet af Ungbaltisen. Mellem morænerne er der overvejende et sandbundet moræne, og øst for er der overvejende lerbund. I morænelandskabet findes også mængder af tunneldale og åse, dannet af smeltevandsstrømme under isen, kystklinter som har været udsat for erosion af havet samt en issø og en issøplateaubakke.

Lige vest for randmorænerne løber hovedstilsandslinien, på grænsen mellem Tinglev Hedeslette og morænelandskabet i øst. Vest for linien breder den sønderjyske *hedeslette* sig ud. I de østlige dele bærer denne præg af dødistopografi hvorfor man kan konkludere at isen faktisk har nået en bid ind over hedesletten uden at afsætte nogle randmoræner. Flere steder har vinden omlejret det sandede materiale, hvormed klitlandskab har blevet dannet. Desuden findes *bakkeøer* af aflejringer fra ældre istider i de vestligste dele af statsskovdistriktet.

I Tabel 4-2 er angivet hvilke landskabstyper, man kan finde på de enkelte af distriktets arealer.

Skovpart	Skovnr.	Skovnavn	Moræne-landskab med overvejende lerbund	Morænelandskab med overvejende sandbund	Randmorænelandskab	Dødislandskab	Hedeslette (sandur)	Tunneldal	Klitlandskab	Ås	Bakkeø
1	101	Lerskov Plantage		x	x					x	
	102	Jørgensgård Skov	x					x			
	103	Nørreskov	x					x			
	104	Rugbjerg Plantage					x				x
	105	Rise Skov	x					x			
	106	Søst Skov	x					x			
	107	Langbjerg Skov	x					x			
	108	Kalvø m.m.	x					x			
	109	Rundemølle	x					x			
	110	Rhedersborg Skov					x				
	111	Strangelshøj		x							
	112	Hjarup Mose		x			x				
	113	Jagtprøvebane		x	x						
	114	Hjordkær					x				
	201	Vestermark	x					x			
	202	Hjelm	x					x			
	203	Sønderskov	x					x			
2	204	Årup Skov	x					x			
	206	Arealer på Varnæs Hoved	x								
	207	Kæmpehøj i Hostrup Skov	x								
	208	Hostrup Krat	x	x				x		x	
	209	Søgård Skov		x	x						
	210	Bøghoved		x							
	211	Areal syd for Sønder Hostrup		x	x			x			
	212	Bjergskov (Areal ved Assenholm)		x	x						
	213	Skov ved Bjerndrup Mølleå		x							
	214	Bolderslev Skov	x		x						
	302	Torp Plantage		x			x				
	303	Årtoft Plantage		x		x	x				
3	301	Bommerlund Plantage		x		x	x				
	304	Oksekær		x							
	305	Vejbæk Skov				x	x				
	401	Frøslev Plantage					x		x		
	402	Frøslev Mose					x				x
	403	Parcel i Søndermose					x				
	404	Kragelund Mose					x				

Tabel 4-2 – Landskabstyper på distriktets arealer

4.1.4. Nationale geologiske interesseområder

Skov- og Naturstyrelsen har spredt ud over hele landet udpeget ca. 200 Nationale Geologiske Interesseområder, der fremstår som de vigtigste dokumenter om Danmarks geologiske tilblivelses-historie. De Nationale Geologiske Interesseområder revideres og beskrives i forbindelse med udgivelsen af bogserien ”Geologisk set”. De godkendte nationale geologiske interesseområder rundt om og på Aabenraa Statsskovdistrikt er angivet i Tabel 4-3:

Områdenavn og nummer	Udpegningsgrundlag
109 Jejsing Bakkeø	Lille bakkeø med markant erosionsskrænt i syd mod Tinglev Hedeslette. Dette område behandles dog ikke i teksten.
110 Tinglev-Kværs-Gejl	Tværsnit af højderyggen i det sydlige Jylland. Fra vest mod øst ses zonerne: Hedeslette (Tinglev) – Hovedopholdslinien (Kliplev, svagt antydet) – Dødisbælte – Østjyske israndslinie (Kværs, markant bakkestrøg). Tinglev Sø - Dødishul med postglaciale aflejringer. Området berører for Aabenraa Statsskovdistrikts vedkommende Søgård Skov, Bommerlund Plantage, Oksekær og Vejbæk Skov
111 Frøslev Sande	Denne del af Tinglev Hedeslette er præget af flyvesandsaflejringer, bl.a. udviklet som ”klimper”. Området berører for Aabenraa Statsskovdistrikts vedkommende Frøslev Plantage og Mose.

Tabel 4-3 – Nationale geologiske interesseområder på distriktet

Det nationale geologiske interesseområde 110:

Lokalitetstype: Zonedelt landskab med spor efter 5 næsten parallelle israndstillinger. En mere veludviklet tilsvarende lokalitet findes næppe i Danmark. **Værdi:** Klassisk landskabslokalitet med mulighed for at undersøge landskabets indre opbygning i grusgrave. Meget stor værdi.

Området præges af tre landskabstyper: hedeslette, smeltevandsaflejringer og moræne.

I vest findes Tinglev Hedeslette som er en sandur opbygget af materiale afsat foran isen. Den er hovedsagelig flad med en svag hældning mod vest der viser i hvilken retning vandet har strømmet. Tinglev Hedeslette er stedvist præget af dødistopografi som viser at isen har været ude over området efter at hedesletten blev aflejret. Grusrygge, dannet af materiale som har faldet ned i sprækker i isen, kan også ses i landskabet. Traditionelt har området blevet tolket som dannet af Weichselisen, men Kolstrup og Havemann (1984) tror dog at det er dannet tidligere, og at den ujævne topografi skyldes senere klitdannelser.

Hedesletten afgrænses af Hovedopholdslinien som ses ved Kliplev gående sydpå over Bommerlund Plantage (snævert sammenfaldende med den nyanlagte motorvej). Linien markeres af randmorænebakker og en dødiszone. Desværre er store dele af bakkerne i dag gravet bort.

Øst for Hovedopholdslinien er der spor efter endnu to israndslinier med store randmorænebakker, og øst for Kværs findes en israndslinie med urolige terrænformer. Hele området mellem israndslinierne øst for Tinglev Hedeslette præges af smeltevandsaflejringer der danner små hedesletter samt dødistopografi. Øst for den østligste israndslinie findes et typisk bundmorænelandskab.

Det nationale geologiske interesseområde nr. 111:

Lokalitetstype: Landskabslokalitet: Et indsande omkring østenden af Tinglev Hedeslette. **Værdi:** Stor værdi som Danmarks bedste og bedst undersøgte lokalitet med klimper.

Det nationale geologiske interesseområde Frøslev Sande ligger på Tinglev Hedeslette. Det omfatter selve indsanden - Frøslev Sande, men dækker også en del af hedesletten vest for der kun i mindre grad er påvirket af flyvesand. Der overlejres store dele af hedeslettesandet derimod af ferskvandsgytje og ferskvandstørv afsat efter sidste istid. I den største lavning findes Frøslev Mose, der helt dækkes af ferskvandstørv. Mindre bakkeøer, hvoraf en enkelt findes mellem Frøslev Sande og Frøslev Mose, indgår også i interesseområdet.

Indsanden Frøslev Sande ligger hovedsagelig indenfor skovgården til Frøslev Plantage, hvorimod Frøslev Mose samt en mindre bakkeø ligger inden for statsskovarealet Frøslev Mose. Begge skove hører under Aabenraa Statsskovdistrikt der således har et stort ansvar for at de geologiske interesser varetages.

Hele interesseområdet ligger udenfor Hovedstilstandslinien, men man regner dog med at det halvvejs har været dækket af indlandsis under sidste istid. Under Hovedfremstødet under sidste istid har isen i Sønderjylland kortvarigt været udenfor Hovedstilstandslinien hvilket ses af at Tinglev Hedeslettes østlige del er præget af dødistopografi. Senere er isen gradvist smeltet tilbage for at gøre et længere ophold ved Hovedstilstandslinien. Et sent fremstød har sendt en istunge ind gennem Flensborg Fjord, der er nået frem til Frøslev Plantage. Det geologiske interesseområde med Frøslev Sande ligger således i grænseområdet mellem morænelandskab og hedeslettelandskab.

Frøslev Sande er et indsande, det vil sige et område med flyvesandsaflejringer beliggende inde i landet. Flyvesandet i Frøslev Sande er aflejret i to forskellige faser omkring slutningen af sidste istid samt en fase for lidt mere end 1000 år siden. Den sidste fase skyldes formodentlig en hedebrand der har blottet jorden så vinden har fået mulighed for at erodere i de ældre flyvesandsaflejringer og det underliggende hedeslettesand. Dette har givet anledning til nogle meget særprægede klitformer der dels omfatter erosionsrester af det gamle flyvesandsdække og nogle yngre flyvesandsformationer dér hvor sandet er aflejret igen. Den mest specielle klittype, klimper, er erosionsrester fra det ældre flyvesandsdække.

Mere detaljerede beskrivelser af de geologiske interesser – specielt klimperne – inden for statskovene Frøslev Plantage og Frøslev Mose findes under de skovvise beskrivelser.

4.1.5. Geologiske interesseområder udset af Sønderjylland Amt

Fredningsplanudvalget for Sønderjyllands Amt (1975) har udpeget flere områder af amtslig geologisk interesse. Det skal bemærkes at kun fire af Aabenraa Statsskovdistrikts arealer ikke ligger indenfor disse geologiske interesseområder.

Skovpart	Skovnr.	Skovnavn	Amtslige interesseområder Fredningsplanudvalget for Sønderjyllands Amt
1	101	Lerskov Plantage	12
	102	Jørgensgård Skov	11
	103	Nørreskov	11
	104	Rugbjerg Plantage	12
	105	Rise Skov	11
	106	Søst Skov	11
	107	Langbjerg Skov	11
	108	Kalvø m.m.	12
	109	Rundemølle	12
	110	Rhedersborg Skov	
	111	Strangelshøj	
	112	Hjarup Mose	13
	113	Jagtprøvebane	12
	114	Hjordkær	
2	201	Vestermark	11
	202	Hjelm	11
	203	Sønderskov	11
	204	Årup Skov	11
	206	Arealer på Varnæs Hoved	7
	207	Kæmpehøj i Hostrup Skov	11
	208	Hostrup Krat	2
	209	Søgård Skov	2
	210	Bøghoved	2
	211	Areal syd for Sønder Hostrup	2
212	Bjergskov (Areal v. Assenholm)	2	
213	Skov ved Bjerndrup Mølleå	2	
214	Bolderslev Skov	11	
302	Torp Plantage	10	
303	Årtoft Plantage	2 og 10	
3	301	Bommerlund Plantage	2
	304	Oksekær	2
	305	Vejbæk Skov	
	401	Frøslev Plantage	1
	402	Frøslev Mose	1
	403	Parcel i Søndermose	1
	404	Kragelund Mose	

Tabel 4-4 - Amtslige udpegede geologiske beskyttelsesområder på distriktet

Nedenfor følger planudvalgets korte beskrivelser af hvert område.

- 1 Tunneldal med overgang til hedeslette (ved Simondys) og Frøslev plantage med indlandsklitter og de sen-glaciale flyvesandsformer ("klimper").

- 2 Tydelige randmorænestrøg ved Kliplev, Søgård og Kværs: Udstrømningssted for en subglacial flod (ved Potterhus vest for Hostrup sø). Tunneldal over Krusmølle der går over i Hostrup-åsen. En fladbakke ved Felsted (Bygbjerg). Gennembrudsdal ved Søgård Sø.
- 7 3 isretninger: Nordøstisen (Nordborg - Mikkeshøj - Oldenor), Østisen (Stegsvig med fortsættelse på Sundeved (ved Naldtang) og Lillebæltgletscheren (Nordborg sø - Hopsø - og muligvis Mjelsvig).
- 8 Tunneldale under Lillebæltgletscheren (Hestehave (Als) - Sandbjerg (Sundeved) og Blans - Varnæs).
- 10 Instruktiv stejlrånd, dvs. hedeslettens proximalrånd, der ligger højere end det i sin tid isdækkede land.
- 11 Oppressede randbakker (Aabenraa Fjord) og et system af tunneldale. En fremskudt tunge af moræneler er aflejret oven på hedesletten af en istunge over Urnehoved til Bolderslev.
- 12 Løjthalvøens retningsløse bakker dannet i et dødisområde. Sydvest for Genner og ved Øster Løgum er der randmoræner. Tunneldalen Genner Hule og i fortsættelse af den - i begyndelse dog ved siden af og parallelt med - går Jyllands betydeligste ås, Genner Ås, med typiske mosefyldte lavninger ved siderne. Fra Rødekrø mod Damgård Mølle står Tinglev hedeslettens højeste rånd stejlt mod det lavere bagland som et godt eksempel på hvordan en isråndslinie også kan se ud (som under område 10).
- 13 Hoptrupdalen. Et særdeles godt eksempel på en tunneldal i hele dens forløb - også i dens overgang til Skrydstrup hedeslette med en ekstramarginal dal som en lav fladbundet rende begyndende hvor gletscherporten har været. Området er med de tæt syd for dalen beliggende isråndsbakker og ved deres fod Abkær Mose (højmose) og Hjarup Mose (tilgroningsmose) velegnet til undervisningsbrug.
- 26 Området indeholder flere små overskuelige bakkeøer. Ved dets nordrand er der smukt eroderede fossile flodskrænter, bl.a. ved Bovlundbjerg.
- 27 Flodskrænter ved Hellevad og Nr. Hostrup.
- 28 Et system af åslignende grusrygge på hedesletten beviser at der har ligget dødis i lavningerne således at isen i sidste istid er nået så langt imod vest. Den største grusryg, en slags sekundær ås, fra Mellerup til Bolderup er overbevisende og bevaringsværdig.
- 29 Tinglev Sø (nu mest mose) og Ulvemosen er dybere end man kunne forvente på hedesletten og indeholder en mængde mosekalk. Dette beviser at der har ligget dødis som nævnt under teksten til område 28.
- 30 Sønderå følger sandsynligvis en smeltevandflods leje og er bl.a. derfor bevaringsværdig.

4.2. Anden fysisk planlægning

Alle distriktets arealer er beliggende i Sønderjyllands Amt.

4.2.1. Sønderjyllands Amt

Der gengives nedenfor i oversigtlig, summarisk form hovedindholdet for regionplanen for så vidt angår distriktets arealer. I de skovvise beskrivelser i afsnit 6.10 uddybes udpegningerne for det enkelte areal.

Regionplanen angiver, at naturens biologiske mangfoldighed skal sikres og forøges ved at levesteder og spredningsmuligheder for vilde dyr og planter skal bevares og forbedres. Som delelementer i dette nævnes som overskrifter det at genskabe natur, bevare landskaber, forbedre friluftslivet, rejse mere skov samt sikre råstofforsyningen og vindenergiudbygningen. Det angives, at størstedelen af Sønderjylland er agerland, mens enen har relativt få søer og skove.

Der er i Regionplanen udpeget to hovedtyper af naturområder: Naturområder og jordbrugsområder med naturinteresser.

Målet med naturområderne er, at arealanvendelsen skal tage afgørende hensyn til naturværdierne. Ændringer af arealanvendelsen som forringer kvaliteten og størrelsen af naturområder, kræver regionplanlægning. Den jordbrugsmæssige anvendelse af områderne kan normalt opretholdes, men aktiviteter for at fremme biologisk mangfoldighed ved naturbeskyttelse, genskabelse af naturområder samt landskabspleje kan gennemføres.

Naturområderne er opdelt i biologiske interesseområder af enestående værdi og af særlig værdi. Områder af enestående værdi består udelukkende af større, sammenhængende, biologisk meget værdifulde naturtyper med lille grad af kulturpåvirkning. Områder af særlig værdi består primært af sammenhængende, biologisk værdifulde naturtyper med en vis grad af kulturpåvirkning.

Amtsrådet ønsker ikke, at der sker ændringer i arealanvendelsen i naturområderne, som tilsidesætter naturinteresserne. Forbedring og pleje af naturområder skal have høj prioritet bl.a. gennem aftaler med lodsejere, tilskud, fredninger og opkøb.

Målet med jordbrugsområder med naturinteresser er, at der ved ændring af arealanvendelsen til andre formål end jordbrug tages hensyn til naturinteresserne, således at eksisterende natur bevares og mulighederne for at genskabe nye naturområder ikke forringes. Den jordbrugsmæssige anvendelse kan opretholdes. Dog kan amtsrådet søge i samarbejde med landbruget og lodsejerne at ekstensivere landbrugsdriften samt forbedre og genskabe naturområder som levesteder for det vilde dyre- og planteliv.

Naturinteresserne knytter sig til områdernes betydning som randarealer til eksisterende værdifulde naturområder og til deres betydning som områder, hvor det er vigtigt at forbinde eller udvide naturarealer samt forbedre naturindholdet.

Amtsrådet vil arbejde for at øge den biologiske mangfoldighed i disse områder ved at udvide og sammenknytte naturområderne, så vilkårene for et alsidigt dyre- og planteliv forbedres.

Der er for hele regionen udpeget biologiske korridorer – spredningsveje for dyr og planter – hvor det skal sikres, at ændringer i arealanvendelsen, bl.a. ved etablering af nye større anlæg, ikke i

væsentlig grad forringer dyre- og plantelivets spredningsmuligheder. Amtsrådet vil inden for disse korridorer bevare og forbedre spredningsvejene. Den nuværende jordbrugsmæssige anvendelse kan opretholdes.

Der er udpeget to forskellige typer lavbundsarealer – dels lavbundsarealer der er potentielt egnede til vådområder (VMPII-lavbundsarealer) med henblik på at tilbageholde kvælstof, dels arealer hvor der ved vandstandshævninger kan genskabes områder af stor natur- og landskabsmæssig værdi. Den første type arealer skal friholdes for tiltag, der kan forhindre, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes. På den anden type arealer bør eventuelle tiltag udformes under hensyntagen til mulighederne for fremtidige vandstandshævninger på arealerne.

Der er i Regionplanen udpeget to hovedtyper af landskaber: Større uforstyrrede landskaber og Områder af særlig landskabelig værdi.

Etablering af store byggerier, store veje og store tekniske anlæg skal så vidt muligt undgås i de større uforstyrrede landskaber. Amtsrådet lægger vægt på, at disse landskaber skal bevares. I områder af særlig landskabelig værdi skal man undgå at inddrage arealer til formål, der kan skæmme landskabet eller forringe de visuelle, kulturhistoriske og oplevelsesmæssige værdier. Byggerier og anlæg skal i givet fald placeres og udformes med særlig hensyntagen til landskabet. Landskabsformer, blotlagte geologiske profiler m.v., som særligt tydeligt viser landskabets geologiske tilblivelse, skal søges bevaret. Geologiske profiler af særlig værdi i kystkliner og råstofgrave skal søges holdt åbne og tilgængelige. Der tages altså i disse områder specielt hensyn til geologi, landskab og friluftsliv.

Kulturhistorisk værdifulde landskaber, herunder kulturspor, værdifulde landskaber, bebyggelse og mindesmærker, skal bevares og beskyttes.

Kystområderne skal friholdes for tiltag som ikke er afhængig af kystnærhed. Offentlighedens adgang til kysten skal sikres og udbygges. I de værdifulde kystlandskaber skal det naturmæssige, landskabelige, kulturhistoriske, rekreative eller geologiske tillægges særlig vægt.

For skovene som sådan tilkendegiver Regionplanen, at områder, der ikke plejes, og som springer i skov, bør bevares som naturskov, samt at gamle driftsformer inden for skovbruget skal søges bevaret for eftertiden. Skovrejsning er uønsket på stort set alle distriktets åbne arealer, på nær selvfølgelig i de to eksisterende skovrejsningsprojekter, der begge ligger i skovrejsningsområder.

Siden den første skovrejsningsplan for amtet fra 1992 og frem til 1997 er der kun tilplantet ca. 400 ha skov i Sønderjylland. Denne manglende udvikling finder amtsrådet utilfredsstillende i betragtning af, at amtet har store skovfattede områder.

Amtsrådet anfører følgende delmål med skovrejsningen:

- Skovrejsning på landbrugsarealer skal på langt sigt anvendes som et middel til beskyttelse af drikkevand i områder med særlige drikkevandsinteresser.
- Der skal lægges særlig vægt på at indpasse skovplantninger i landskabet.
- Nye skovplantninger skal have en varieret træartssammensætning, der giver en høj naturmæssig og rekreativ værdi.
- Plantning af bynære skove skal prioriteres højt både i den private og statslige skovplantning.

- Der skal etableres mere naturskov, hvor der ikke sker indgreb i bevoksning eller vedproduktion.

(Det vil her være passende at nævne, at ud over de tre igangværende skovrejsningsprojekter (Rhedersborg Skov, Vejbæk Skov og Hjordkær) ligger Tinglev Skov som et indsatsområde for statslig skovrejsning sydvest for Tinglev. Formålet er med tiden at rejse 110 ha skov med stor friluftsmæssige betydning for Tinglev ud over den produktionsmæssige, landskabelige og naturmæssige værdi. Selve skovrejsningen på arealerne er endnu ikke startet.)

Hvad angår råstofindvinding er Torp Plantage udlagt som råstofgraveområde. Inden for disse områder vil der som hovedregel blive givet tilladelse til råstofindvinding. Efterbehandling skal ske i størst mulig overensstemmelse med de øvrige regionplanmæssige områdeudpegninger for de pågældende områder. Naturområder, der er beskyttet efter §3 i Naturbeskyttelsesloven, og skovarealer skal efter endt gravning reetableres til samme formål. Søer, der opstår i naturområder som følge af gravning, har status af naturområder efter gravning er afsluttet. I områder med særlige drikkevandsinteresser, vil der ikke blive meddelt dispensation til at modtage returjord til deponering eller efterbehandling, hvis det medfører risiko for grundvandsforurening.

Distriktets arealer berøres ikke af vindmølleområder.

Størstedelen af distriktet (de væsentligste undtagelser er Lerskov, Jørgensgård Skov, Arealer på Varnæs Hoved og Frøslev Mose) er beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser, hvor der skal gøres en særlig indsats for at sikre grundvandet mod såvel nye som eksisterende forureningskilder. Den nuværende arealanvendelse må ikke ændres, hvis det medfører øget risiko for forurening af grundvandet. De resterende arealer ligger i områder med almindelige drikkevandsinteresser.

Kalvø m.m., Rundemølle, flere af skovene omkring Åbenrå samt dele af Frøslev Plantage er beliggende inden for hvad regionplanen kalder turistområder, hvor amtsrådet vil medvirke til at styrke det naturmæssige og friluftsmæssige grundlag for turismen. Inden for turistområderne skal nærmere regionplanlægning afklare behovet for gældende og nye arealreservationer til ferie-fritidsanlæg samt placeringen heraf. For Kalvø anføres, at denne fortsat skal sikres til almene formål.

På det friluftsmæssige område vil amtet:

- opretholde og skabe adgang til det åbne land, også uden for de markante landskabelige attraktioner,
- etablere friluftsområder nær ved byer og ferieområder,
- fortsætte udbygning og forbedring af regionale vandre- og cykelruter med faciliteter og information,
- etablere faciliteter for friluftslivet og turismen (opholdsarealer, information, primitiv overnatning),
- koble information og adgang på naturgenopretningsprojekter, hvor det er relevant og ikke forstyrrende for dyre- og plantelivet,
- skabe adgang til kulturhistoriske landskaber og
- fortsætte med naturvejledning som formidler en helhedsorienteret naturopfattelse, som er med til at give en øget bevidsthed om natur- og miljøværdier.

Der er udpeget friluftsområder af betydning og friluftsområder af særlig betydning. De sidstnævnte omfatter bynære rekreative områder, kystområder med badestrand, særligt benyttede skove, områder i nær tilknytning til ferie- og fritidsanlæg, fredede og offentligt erhvervede områder, vandløb der er særligt velegnede til sejlads, større hedeområder samt særlige kulturhistoriske seværdigheder. Inden for disse skal offentlighedens adgang sikres og udbygges og anlæg bør ikke begrænse mulighederne for friluftsliv. Flere nationale cykelruter går igennem eller tangerer distriktets skove.

Hvad angår Regionplanens behandling af vandløb, kilder og søer henvises til naturplejeplanen, der resumerer denne for de pågældende naturområder.

Regionplanen fastsætter særligt for det eksisterende udlæg af byzone for Åbenrå kommune, at 3 områder omkring statsskovene Årup Skov og Langbjerg (på henholdsvis 7,8 ha, 7,9 ha og 6,2 ha) tilbageføres til landzone. Alle områder ligger - udover at ligge i nærheden af statsskov - i nærheden af bebyggelse.

Sønderjyllands amt har primo 2002, som et led i Regionplanlægningen udgivet: "En redegørelse for Kulturmiljøet og kulturhistoriske enkeltelementer i Sønderjyllands amt".

Redegørelsen indeholder en række kulturhistoriske interessepunkter med beskrivelser på Aabenraa skovdistrikts arealer eller på arealer, der ligger op til skovdistriktet og som har indflydelse på distriktet. Enkelt objekterne er af Sønderjyllands amt boniteret i:

- Enestående værdi **EV**
- Særlig værdi **SV**
- Værdi **V**

Følgende interessepunkter skal nævnes; idet selve beskrivelserne og kriterierne for boniteringen skal læses fra den af amtet udgivne Redegørelse:

Det skal særlig fremhæves, at Bebyggelsen på Kalvø, Frøslevlejren og Landegrænsen gennem Frøslev mose er boniteret som værende af **Enestående værdi**.

Kalvø bebyggelsen – pkt. 30.042 **EV**, 30.473 **SV** og 40.301 **EV**.

Hærvejen i Rødekro kommune med Vendersvold – pkt. 40.121 **SV**, 10.170 **SV**, 10.393 **SV** og 10.294 **SV**.

Rundemølle på Løjtland – pkt. 30.334 **V**.

Jernbanen gennem Rise enge – pkt. 30.487 (Ikke boniteret).

Højgrupper i Søst- Langbjerg- og Hjelm skov – pkt. 10.392 **V**, 10398 **V** og 10.399 **V**.

Hærvejen i Lundtoft kommune – pkt. 30.098 **SV** og 30.099 **V**.

Søgård og Søgård skov – pkt. 30.103 **SV** og 40.304 **SV**.

Langdysse i Varnæs Tykke – pkt. 10.407 **SV**.

Hærvejen i Bommerlund plantage og ved Oksekær pkt. – 10.140 **SV**, 30.059 **SV** – 30.062 **V**, 10.152 **V** og 30.088 **SV**.

Frøslev lejren – pkt. 40.303 **EV**.

Frøslev plantage – pkt. 30.049 **SV**.

Frøslev mose/landgrænsen - pkt. 40.205 **EV**.

Hærvejen. Hærvejen er et væsentligt kulturelement på skovdistriktet. Ved Strangelshøj – overfor Hærulvstenen administrere skovdistriktet en mindre plads med sti til Strangelshøj og bautasten. Ved Oksekær administrerer distriktet den fredede afskårne del af Hærvejen med diger og granit vejviserpæle. Gennem Bommerlund plantage administrerer distriktet Hærvejen med Gejlå bro, vejviserpæle, vejpligtsten, stendiger og vildtbanepæl.

Lokaliteter på distriktet, som ved deres oprindelse eller driftsform kan betegnes som noget specielt i kulturhistorisk sammenhæng.

Bjergskov – græsset overdrev, strøsten, behandlede sten, stævnedede bøgetræer, stendiger.
 Bolderslev skov – gammel bønderskov med diger og lindetræer.
 Rise enge med Slotsmølleåen, Ulvekilde og Vestersø med kilde, samt jernbanen Røde kro – Aabenraa.
 RAF stenen i Søst skov.
 Karpedammen i Årup skov.
 Emeiers kulturer i Lerskov plantage.
 Rugbjerg- og Lerskovbatteriet, som er dele af Sikringsstilling Nord fra 1. Verdenskrig.
 Ryttergabet i Frøslev plantage.

Specielle bevoksninger, kulturer og enkeltræer.

Egekrattene i Frøslev plantage og i Frøslev mose.
 Store gamle avnbøge på skovdige i Årup skov.
 De flere hundrede år gamle egetræer i Årup skov.
 Von Bergens eg i Sønderskov.
 Kaptajn Bruhns bøg i Jørgensgård skov.
 Kong Christian den 10. bøg på Rundemøllearealet.
 Kristtjørne krattene i Hjelm skov.

Bebyggelser – kulturmiljøer.

Frøslevlejren – fra fangelejr og militærlejr til museum og efterskole.
 Kalvø fra skibsværft til lejeboliger og sommerhuse.

Skovdistriktets huse

Flere af skovens huse er bygget samtidig med plantningen af skovene. Det betyder, at de næsten alle er over 100 år, og opført i den byggestil, der var tidstypisk for et forsthus.

Skovridergården	Vesterlund, bolig, stald og ”hochlade”.
Skovfogedstedet	Jørgensgård, bolig og lade.
Skovfogedstedet	Åruphus, bolig.
Skovfogedstedet	Skedebjerghus bygget i frisisk stil.
Skovløberbolig	Lerskovhus, bolig, stald og bliklade.
Skovløberbolig	Nørreskovhus, bolig og lade.
Skovløberbolig	Svolmshavehus, bolig og udhus.
Skovløberbolig	Møllekær, bolig og lade.
Skovløberbolig	Hostrup hus, bolig og lade.
Skovløberbolig	Skovlyst, bolig - lade ombygget til naturskole.

4.3. Beskyttelsesområder

Dele af Aabenraa Statsskovdistrikt er omfattet af Habitatområder, Fuglebeskyttelsesområder og/eller vildtreservater (der er ikke udpeget Ramsarområder på distriktets arealer). Områderne medfører bl.a. en restriktiv regulering af anlægsvirksomhed i områderne men medfører normalt ingen indskrænkninger i den aktuelle udnyttelse af arealerne. Tilladelse til øget eller nye aktiviteter i områderne kan dog blive indskrænket på længere sigt.

Skønsvist er ca. 521 ha (ca. 11 %) af distriktet beliggende i en eller flere af de nævnte områder. Den omtrentlige udstrækning af områderne kan ses på kortene i bilag II.

4.3.1. Habitatområder

Habitat betyder levested for dyr og planter. I EF-habitatdirektivets forstand omfatter habitater såvel naturtyper som levesteder. EF-habitatdirektivet trådte i kraft i 1994. Direktivet forpligter EU-medlemslandene til at bevare de naturtyper og de vilde dyr og planter, der findes indenfor deres landegrænser. Herudover er landene forpligtede til at udpege særlige områder - EF-habitatområder - der skal sikre bevaring af bestemte beskyttelseskrævende naturtyper og dyre- og plantearter samt disse arters levesteder.

Særlige naturtyper, der skal indgå i de EF-habitatområder, som Danmark skal udpege, er bl.a. klitheder, højmoser og visse løvskove.

Dyr og planter, hvis bevaring kræver udpegning af EF-habitatområder i Danmark, omfatter ialt 40 arter. Blandt disse er odder, sæl, marsvin, stor vandsalamander og klokkefrø samt arter af flagermus, orkideer, mosser, fisk, snegle og guldsmede.

I Danmark er foreslået udpeget 194 områder med et samlet areal på ca. 10.000 km², hvoraf 72 % er hav og 28% er land. Udpegningen er ikke endelig, før EU har taget stilling til det danske forslag, men de foreløbigt udpegede EF-habitatområder beskyttes, som om de var endeligt udpegede. I udpegningen indgår mange EF-fuglebeskyttelsesområder, fredede områder og områder beskyttet efter naturbeskyttelsesloven.

Skov- og Naturstyrelsen har i forbindelse med Danmarks opfyldelse af EF-habitatdirektivet udarbejdet forslag til områder, der opfylder direktivets bestemmelser om bevaring af naturtyper- og arter. Styrelsens forslag er efter godkendelse af Miljø- og Energiministeren tilsendt EU-kommissionen i Bruxelles i sommeren 1998. I starten af april 2001 udsendte Skov- og Naturstyrelsen forslag til nye og udvidede habitatområder. Ingen af disse berører Aabenraa Statsskovdistrikt.

For Aabenraas vedkommende er følgende arealer udpeget (Tallene i parentes er Natura-2000-koderne ifølge bilag I i rådets direktiv 97/62/EF af 27. oktober 1997.) (Der kan ske mindre ændringer af udpegningsgrundlaget i forbindelse med bearbejdningen af høringssvarene efter høringen i april til juni 2001):

- I og omkring Bjergskov (Areal ved Assenholm) – del af område nr. 84 – Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark (Dækker 13,4 ha af distriktet).
Udpegningsgrundlaget er for området som helhed udover stor vandsalamander (1166) følgende plantesamfund: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150), Våde dværgbusksamfund med klokkelyng (4010), Artsrige overdrev eller græsheder på mere

eller mindre sur bund (6230), Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120), Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand (7140), Bøgeskov på morbund med kristtorn (9120), Skovbevoksede tørvemoser (91D0), Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0).

Hostrup Sø er Danmarks eneste større hedesø og en af Danmarks største, survandede og næringsfattige søer. De talrige vandhuller gør lokaliteten særligt god for stor vandsalamander. Højmoseområderne er vigtige at bevare, da højmoser er en sjælden naturtype i Danmark. Bøgeskoven i området er en oprindelig skovtype bl.a. i Sydøstjylland. Området er en vigtig lokalitet for flere ynglende fugle og er sårbart over for eutroficerings, tilgroning, nitrogendisposition og vandstandssænkning.

- Bolderslev Skov - område nr. 85 – Bolderslev Skov og Uge Skov (Dækker 156,5 ha af distriktet).

Udpegningsgrundlaget er for området som helhed udover stor vandsalamander (1166) følgende plantesamfund: Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger (3140), Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150), Bøgeskov på morbund med kristtorn (9120), Bøgeskove på muldbund (9130), Egeskove på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jord (9160), Skovbevoksede tørvemoser (91D0), Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0).

Området med dets varierede løvskov, artsrige og frodige skovbundsvegetation og mange små vandhuller har ikke været udsat for dræning i større omfang, beplantning eller andet af betydning – herunder intensiv drift – hvorfor en del arealer indeholder værdifulde, gamle eller udgåede træer og urørte urskovsagtige partier. Skoven er således naturmæssigt meget værdifuld.

- Frøslev Mose – del af område nr. 87 – Frøslev Mose (Dækker 330,5 ha af distriktet)

Udpegningsgrundlaget er for området som helhed følgende plantesamfund: Brunvandede søer og vandhuller (3160), Tørre dværgbusksamfund (heder) (4030), Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund (6230), Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120), Stilkegeskove og krat på mager sur bund (9190), Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0).

Selvom Frøslev mose er temmelig nedbrudt, er der tydelige tegn, der viser, at den udførte pleje - fjernelse af træer og buske, kreaturgræsning, tilbageholdelse af overfladevand og stabilisering af grundvandsstanden - kan føre store dele af mosen tilbage i en højmosetilstand.

Frøslev mose er en vigtig biotop for fugle, padder og andre dyr, der yngler og fouragerer i og ved en højmose. Mosen er en korridor og et springbræt for indvandring af nye arter i Danmark.

Frøslev mose er sårbar overfor tilførsel af luftbårne næringsstoffer.

Der foregår på planskrivningstidspunktet stadig et arbejde omkring håndteringen af habitatområder i statsskove – herunder konkretisering af forpligtelserne vedrørende skovdrift. Resultatet af dette arbejde vil være at betragte som driftsforskrifter for de berørte områder. Foreløbigt vurderes denne plans gennemgang af §3-områderne (gengivet i de skovvise beskrivelser i afsnit 6.10) - med den efterfølgende fastlæggelse af naturværdi og plejebenhov til efterlevelse i perioden – kombineret med den centrale styrelses udmelding i brev af 9. juni 1999 (j. nr. SN 0019/ØKL-0001 og j.nr. SN 8620/42-0031) vedrørende de skovbevoksede arealer, at være tilstrækkelig for opretholdelse af den nødvendige standard af områdeudpegningen.

Brevet af juni 1999 indeholder bl.a. følgende:

”konkretisering af forpligtigelserne vedrørende skovdrift afledt af habitatudpegningen. Hensigten er,

- at fastlægge hvilke arealer der er omfattet af habitatdirektivets skovtyper (og dermed beskyttelse)
- at beskrive retningslinier for driften, som skal følges for disse arealer med direktivskovtyper og
- at beskrive hvordan der skal forholdes på øvrige skovområder inden for habitatområderne.

Indtil videre skal de nærmere definerede bevoksninger inden for skovtyperne drives uden gødskning, sprøjtning og hovedskovning (bortset fra foreskrevne stævning).

- For arealer, der er omfattet af Naturskogsstrategien, følges driftsforskrifterne herfra.
- For arealer, der er omfattet af deklarationsfredninger, der har til hensigt at sikre en gunstig bevaringsstatus, foretages intet særskilt. Hvis fredningerne er mindre vidtgående, men åbner mulighed for at varetage hensynene, tilrettelægges driften herefter.
- Andre skovtyper inden for habitatområderne drives i øvrigt videre efter driftsplan og generelle retningslinier.

Forstyrrelser med betydelige negative konsekvenser for et antal plante- og dyrearter, der er listet i brevet, skal undgås i habitatområderne og i nærheden heraf.”

Både for skov og andre habitattyper skal der i de nærmeste år foretages en vurdering af det enkelte områdes status i forhold til et sæt opstillede kriterier for gunstig bevaringstilstand (bevaringsmålsætninger) og der skal på basis heraf udarbejdes planer for, hvordan tilstanden kan opnås, hvis det ikke allerede er tilfældet. Der foreligger for tiden (efterår 2001) **udkast** til de nævnte kriterier for både skov o.a. typer af natur udarbejdet af Forskningscenteret for Skov- og Landskab, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser og Danmarks Miljøundersøgelser.

4.3.2. Fuglebeskyttelsesområder

Ved siden af EF-habitatdirektivet er EF-fuglebeskyttelsesdirektivet – vedtaget af EF-ministerrådet i 1979 som “Rådets direktiv af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle”. Indholdsmæssigt er der ikke den store forskel mellem de to bindende direktivers virkning, bortset fra, at man i forbindelse med det sidstnævnte direktiv lægger større vægt på de særlige hensyn, (langvejs)trækkende fuglearter har. Direktivet forpligter medlemslandene til at forbedre situationen for fællesskabets vilde fuglebestande - både fugle der yngler i medlemslandene, og fugle der kun optræder under trækket eller om vinteren.

I Danmark er udpeget 111 områder inklusive Ramsar-områderne. Aabenraa Statsskovdistrikt berøres helt eller delvist af følgende:

- På baggrund af ynglende tinksmed, rørhøg, mosehornugle og rørdrum (liste I arter), en del vandfugle der holder til ved tilgroede moser og enge samt en større rovfuglebestand er i og omkring Hostrup Sø udlagt 13,3 km², hvoraf størstedelen (4,0 km²) er ferskvand til fuglebeskyttelsesområde (nr. 58). Området dækker samme område som ovenfor nævnte Habitatområde nr. 84 (Bjergskov (Areal v. Assenholm)).
- På baggrund af ynglende rørhøg, hedehøg, tinksmed og mosehornugle (liste I arter) samt store bestande af ynglende både almindelige og sjældne fugle, der holder til ved moser, hedemoser og nåleplantager er der i Frøslev Mose udlagt 4,1 km², hvoraf størstedelen (2,5 km²) er kær, mose eller eng til fuglebeskyttelsesområde (nr. 70). Området dækker samme område som ovenfor nævnte Habitatområde nr. 87 (Frøslev Mose).

4.3.3. Vildtreservater

Vildtreservater udlægges af Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med en række andre myndigheder og organisationer. Reservatorningen indebærer, at der er jagtforbud og færdselsreguleringer i områder, der er af særlig betydning for dyrearters søgen efter føde eller yngel. Den væsentligste del af vildtreservaterne har enten til formål at frede bestemte fuglearter, eller sæler.

Aabenraa Statsskovdistrikt berøres kun af 1 reservat – nr. 54 for Kalvø – udlagt som raste- og yngleområde for vandfugle. Reservatet dækker for distriktets vedkommende hele Kalvø og ca. 3 ha af afd. 706c på fastlandet.

4.3.4. Ramsarområder

Ramsarkonventionen af 1971 som Danmark tiltrådte i 1977 er ikke juridisk bindende for medlemslandene som habitat- og fuglebeskyttelsesområderne, men giver landene en mere uformel forpligtelse til at varetage natur- og landskabsinteresser i de udpegede områder. Hensigten er således at beskytte vådområder globalt, især som levesteder for vandfugle. Danmark har udpeget 27 områder på samlet 7.350 km². Ingen af disse berører Aabenraa Statsskovdistrikt.

4.4. Fredninger

De på distriktet hvilende fredninger er bemærket under de pågældende skove i den skovvise beskrivelse. Oplysningerne er udtaget fra Skov- og Naturstyrelsens fredningsregister. Fredningsgrænserne er indtegnet på de relevante skovkort sammen med en oplysning om fredningsnummeret. Endvidere fremgår fredningernes udstrækning af kortene i bilag VIII samt af CSR.

På distriktets arealer er der 12 fredninger. Herudover grænser fire fredninger op til distriktsarealer. Størstedelen af fredningerne går ud på at bevare landskabet i sin nuværende tilstand for at bevare de særegne natur- og landskabstyper der findes. Ofte er der tale om geologiske, landskabelige, kulturhistoriske og videnskabelige interesser. Det kan være karakteristiske landskabsformer eller plantesamfund f.eks ådale og heder.

Rekreative og turistmæssige interesser nævnes kun få steder direkte, men kommer indirekte til udtryk ved krav om offentlig adgang til visse lokaliteter.

De restriktioner der ligger på de fredede arealer er ofte restriktioner mht. bebyggelse, beplantning, udnyttelse af råstoffer der påvirker landskabsformerne samt regulering af vandområderne.

Fredningerne er ofte meget omfattende, hvorfor der i nedenstående Tabel 4-5 kun er angivet deres interessesfære. Yderligere oplysninger kan indhentes fra Naturbeskyttelseskontoret i Skov- og Naturstyrelsen, som forestår den daglige administration af ovennævnte register, eller fra Driftsplankontoret. Retningslinier og plandispositioner i denne plan er ikke i konflikt med fredningernes indhold.

I afvigte plan var en del arealer især i Bommerlund og Frøslev Plantager administrativt fredet. Siden er en del af disse blevet omfattet af Naturskogsstrategien og langt de fleste beskrives grundigt under gennemgangen af naturarealerne i de skovvise beskrivelser i afsnit 6.10. Der ses således ikke længere at være behov for disse administrative fredninger, hvorfor de med denne plans ikrafttræden ophæves.

Reg.nr.	Formål	Berører følgende af distriktets arealer
7847.00.1	Fredningsnævnets kendelse af 07.06.93, der bevarer de landskabelige, biologiske, kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier samt sikrer offentlig adgang.	Grænser op til Rundemølle
6133.000	Overfredningsnævnets kendelse af 26.08.77, der freder et område med gravhøje samt fastholder landskabet og udsigten. Der skal være offentlig adgang til p-plads, gangsti og området om højene, der er erhvervet af det offentlige.	Strangelshøj
4010.00.1	Overfredningsnævnets kendelse af 31.10.85, der status quo-freder landskaber, skal genskabe højmoserpræget og forbyder yderligere afvanding. Henlæggelse som delvist udyrket med plejeadgang, m.v.	Hjarup Mose
7003.000	Fredningsnævnets kendelse af 02.10.79, der status quo-freder et kolonihaveområde med landskabelige og kulturhistoriske værdier.	Grænser op til Hjelm
5852.000	Overfredningsnævnets kendelse af 19.02.80 af Varnæs Hoved, der status quo-freder halvøen af landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og rekreative hensyn. Der sikres plejeadgang og offentlig adgang til visse stier og pladser. Delvis afståelse til staten ved Miljøministeriet.	Arealer på Varnæs Hoved
484.000	Overfredningsnævnets kendelse af 20.11.35 om fredning af omgivelserne til Søgård Sø.	Grænser op til Søgård Skov
7483.000	Overfredningsnævnets kendelse af 06.07.83 om fredning af område med mose og bakke drag og landskab med fauna-særinteresser (padder). Afståelse til staten ved Miljøministeriet.	Areal syd for Sønder Hostrup
7483.01.0	Overfredningsnævnets kendelse af 22.02.90 om fredning af åbent overdrevslandskab med geologiske, biologiske og kulturhistoriske interesser. Status quo. Særlige driftsformer og plejebestemmelser.	Grænser op til Areal syd for Sønder Hostrup
201.000	Overfredningsnævnets kendelse af 04.06.29. Status quo-fredning med offentlig adgang og begrænsninger i indvinding af sten og grus.	Bjergskov (Areal ved Assenholm)
585.00.1	Overfredningsnævnets kendelse af 21.11.41, der status quo-freder en del af Oksevejen med bro og vadested samt jord- og stendige.	Bommerlund Plantage
187.000	Overfredningsnævnets kendelse af 07.09.62, der status quo-freder en gammel vej (Oksevejen) og vandløbet samt bræmmer derom af landskabelige, historiske og kulturhistoriske grunde.	Bommerlund Plantage Oksekær
188.000	Fredningsnævnets kendelse af 02.10.26 om fredning af to vejvisersten på Oksevejen.	Oksekær
7849.000	Overfredningsnævnets kendelse af 20.09.85 om fredning af mose, egekrat og landbrugsarealer ved landegrænsen i et landskab med landskabelige og naturhistoriske værdier. Indeholder plejebestemmelser for genskabelse af højmosen men er i øvrigt hovedsageligt en status quo-fredning med plejeadgang. Mindre afståelser til staten bl.a. ved Miljø- og Energiministeriet.	Frøslev Mose
5675.01	Overfredningsnævnets kendelse af 06.09.76, der status quo-freder et moseområde af landskabelige og rekreative grunde med tilladelse til stianlæg.	Parcel i Søndermose
4640.00.1	Overfredningsnævnets kendelse af 28.01.69 om fredning af mose af kulturhistoriske og botaniske grunde.	Kragelund Mose
7915.000	Naturklagenævnets afgørelse af 30.09.99 vedr. fredning af Bolderslev og Uge Skov for at sikre hovedparten af arealernes overgang til urørt skov, hvor et naturligt og varieret dyre- og planteliv kan udvikles og beskyttes, hvilket bl.a. sikres igennem de åbne, ekstensivt græssede arealer omkring skoven. Tilbageførsel til naturlige afvandringsforhold samt bevaring af det varierede landskab. Sikring af offentlig adgang samt bestemmelser om afståelse til staten v. Skov- og Naturstyrelsen.	Bolderslev Skov

Tabel 4-5 - Oversigt over fredninger på Aabenraa Statsskovdistrikt